

Mouchy smrti a srdce na pravém místě

Problém pošetilce není v intelektu, ale morálce – srdci. Moudrý ho má po pravé ruce, pošetilec po levé. Srdce na pravém místě dokáže nalézt cestu domů i skrze různé podivnosti života, v nichž špetka mrtvoty dokáže znehodnotit dobré dílo. Evangelium nás přenáší z vlivu špetky Adamovy pomatenosti do Kristovy milosti.

KAZATEL 10

JAN ASSZONYI

ŠPETKA POMATENOSTI A SRDCE NA PRAVÉM MÍSTĚ

JAK NEBÝT POŠETILCEM UPROSTŘED PODIVNOSTÍ ŽIVOTA

| Kazatel 10 | Ř 5,12-21 | Píseň po kázání: 188 Jaké místo máš pro Krista

Introitus (neděle Judica)

Dopomoz mi, Bože, k právu, ujmi se mého sporu, dej mi vyváznout před bezbožným pronárodem. Tys přece moje záštita. (Ž 43, 1n)

Čtení před modlitbou

Žalmy 43:3 Sešli své světlo a svoji věrnost; ty ať mě vedou, ty ať mě přivedou k tvé svaté hoře, k příbytku tvému, 4 a já tam přistoupím k božimu oltáři, k Bohu, zdroji své jásavé radosti, a hrou na citaru ti budu vzdávat chválu, Bože, můj Bože! 5 Proč se tak trpce rmoutíš, má duše, proč ve mně úzkostně sténáš? Na Boha čekej, opět mu budu vzdávat chválu, jemu, své spáse. On je můj Bůh.

První čtení Ř 5,12-21

Římanům 5,12 Skrze jednoho člověka totiž vešel do světa hřích a skrze hřích smrt; a tak smrt zasáhla všechny, protože všichni zhřešili. 13 Hřích byl ve světě už před zákonem, ač se hřích nezapočítává, pokud není zákon. 14 Smrt však vládla od Adama až po Mojžiše i nad těmi, kdo hřešili jiným způsobem než Adam. On je protějšek toho, který měl přijít.

15 S milostí tomu však není tak jako s proviněním. Proviněním toho jediného, totiž Adama, mnozí propadli smrti; oč spíše zahrnula mnohé Boží milost, milost darovaná v jediném člověku, Ježíši Kristu. 16 A s darem milosti tomu není jako s následky toho, že jeden zhřešil. Soud nad jedním proviněním vedl k odsouzení, kdežto milost po mnohých proviněních vede k ospravedlnění.

17 Jestliže proviněním Adamovým smrt se zmocnila vlády skrze jednoho člověka, tím spíše ti, kteří přijímají hojnost milosti a darované spravedlnosti, budou vládnout v životě věčném skrze jednoho jediného, Ježíše Krista.

18 A tak tedy: Jako jediné provinění přineslo odsouzení všem, tak i jediný čin spravedlnosti přinesl všem ospravedlnění a život. 19 Jako se neposlušností jednoho člověka mnozí stali hříšníky, tak zase poslušností jednoho jediného mnozí se stanou spravedlivými.

20 K tomu navíc přistoupil zákon, aby se provinění rozmohlo. A kde se rozmohl hřích, tam se ještě mnohem více rozhojnila milost, 21 aby tak jako vládl hřích a přinášel smrt, vládla ospravedlněním milost a přinášela věčný život skrze Ježíše Krista, našeho Pána.

Píseň 232 Otče náš milý, Pane + děti do besídky

Druhé čtení: Kaz 10

¹Mrtvé mouchy způsobí, že mastičkářův olej páchne a kvasí; stejně působí špetka pomatenosti, je-li ceněna víc než moudrost a čest. ²Moudrý má srdce na pravém místě (KP srdce moudrého je po pravici jeho), hlupák na nepravém (KP ale srdce blázna po levici jeho). ³Pomatenec, i když jde po cestě, je bez rozumu, o každém však říká: "To je pomatenec!" (KP i tehdy, když blázen cestou jde, srdce jeho nedostatek trpí; nebo všechněm znáti dává, že blázen jest.)

⁴Zvedne-li se proti tobě vladařova nevole, své místo neopouštěj, mírnost může zabránit velikým hříchům. ⁵Zlo, jež jsem pod sluncem vídal, je omyl, k němuž dochází u mocnáře (KP pochází od vrchnosti): ⁶Na vysoké místo se dosadí pomatenec, kdežto schopní (KP bohatí) zůstávají sedět dole (KP v nízkosti). ⁷Viděl jsem otroky na ořích, kdežto knížata jak otroky chodit pěšky.

⁸Kdo kope jámu, spadne do ní, toho, kdo strhává zeď, uštkne had.

⁹Kdo láme kámen, přichází k úrazu, kdo štípe dříví, je při tom ohrožen.

¹⁰Ztupí-li se sekera a nenaostří-li se znovu, je nutno víc napnout síly. Užitečná a prospěšná je moudrost. (KP ...ale mnohem lépe může to spraviti moudrost.)

¹¹Uštkne-li had, dříve než byl zařkáán, zaklínač pranic neprospěje.

¹²Slova z úst moudrému příjemně plynou, kdežto hlupáka vlastní rty pohlcují. ¹³Sotvaže promluví, prozradí pomatenost, a když domluví, zlou ztřeštěnost (KP Počátek slov úst jeho

jest nemoudrost, a ostatek mluvení jeho pouhé bláznovství.).¹⁴ Pomatenec má plno řečí. Co nastane, člověk neví, a kdo mu oznámí, co bude po něm?

¹⁵Hlupáci se unavují pachtěním, nevědí ani, kudy jít do města.

¹⁶Běda tobě, země, je-li tvým králem chlapec a tvá knížata hodují z jitra!

¹⁷Blaze tobě, země, je-li tvůj král vznešeného rodu a tvá knížata jídají v náležitý čas pro posilnění, a ne pro opilství.

¹⁸Pro lenošení sesouvá se krov, pro nečinnost rukou zatéká do domu.

¹⁹K obveselení se strojí pokrm a radost životu dává víno; peníze vyřeší všechno.

²⁰Králi nezlořeč ani v myslí, boháčovi nezlořeč ani v pokojíku, kde uléháš, neboť nebeské ptactvo roznese ten hlas, okřídlenec vyradí každé slovo.

Kázání – Mouchy smrti a srdce na pravém místě

1. Kazatel se rozhlíží

Podesáté dnes sledujeme pozorování Kazatele. Co a jak vidí dnes? Vidí paradoxy života, vidí zvláštní děje, které dokážou pokazit dobré věci.

- Vidí jak drobnost - mrtvá moucha (anebo moucha smrti, moucha přinášející infekci a smrt) - dokáže znehodnotit velkou nádobu vonné masti, masti, která je nakonec určena právě k boji se smrtí jako balzamovací nástroj. /jak jsme míchali víno 😊/
- Vidí pomatence (pošetilce, hlupáka), jak toho hodně namluví, ale svými slovy spíš prozrazuje pomatenost než moudrost. Pravda, u někoho může množstvím slovo vypůsobit dojem moudrosti. Kazatel ovšem přes tímto varuje.
- Vidí mocnáře - hloupého mocnáře - který dosazuje na vysoké místo (místo svého poradce či ministra) ne moudrého a schopného, ale pomatence. Vidí schopné, kteří pak zůstávají v nízkosti.
- Vidí hloupé mocnáře, jak namísto toho, aby hned zrána hledali Boží vůli, začínají hodovat a pít.
- Vidí lidi všelijak pracující a namáhající se - jeden kope jámu, jiný láme kámen, další seká dříví a ještě jiný strhává zeď (snad aby mohl postavit cosi jiného). Ani jeden z nich není nezbytně neopatrný, a přece se může stát, že jeden spadne do jámy, jinému

se nešťastnou náhodou odlomí kousek skály a zraní ho, na dalšího vyskočí nečekaně had, který se vyhřívá na slunci ve zdi. V každé práci na člověka číhá nějaké nebezpečí - drobnost dokáže zhatit velké dílo.

- Vidí lenošení - člověka, který nedbá na potřebu malých oprav, odkládá je, až přijde den, kdy začne zatékat do domu.

2. Drobnosti a hloupost maří mnohé dobro

Před očima Kazatele se mísí lidská hloupost a bláhovost s jevy, které nejsou nutně zaviněné zlými úmysly či nedbalostí - nehody se prostě stávají. To, co je převážným jmenovatelem všech vyjmenovaných situací, jsou drobnosti, které maří třebas i jinak dobré dílo. Potenciál dobrého díla (jednotlivce i společnosti!!!) je zmařen buď hloupostí - nemoudrostí (mě samotného stejně jako vládce), anebo nešťastnou náhodou. *Drobnosti* ničící dobré úsilí a *hloupost (pocházející ze srdce na špatném místě - srdce zaměřeného na špatnou stranu)*, to jsou dvě velká témata 10. kapitoly.

S tím prvním (nešťastnou náhodou; možností úrazu) *je potřeba počítat* a nezanedbávat bezpečnost - *být opatrný*:

= pracovat a nezahálet, protože jinak bude zatékat do střechy života;

= brousit sekeru, protože jinak to bude namáhavější;

= být opatrný při každé práci, protože leccos se může odlomit, vystřelit a zranit pracovníka.

To, *že člověk koná dobré dílo*, ještě automaticky nezaručuje, že nebude nějak poznamenáno neštěstím a úrazem: mrtvá moucha - moucha smrti, drobný úlomek, skrytý a přehlédnutý had, s tím vším je potřeba počítat. Lidskému dílu je potřeba věnovat pečlivou pozornost.

(1) Metafora – pohled na druhé

Kazatel tady jednak popisuje to, co se opravdu může stát. Pak je zde ovšem i *obraz - je zde to druhé*: - jako malá moucha dokáže přinést zkázu, tak špetka pomatenosti dokáže zhatit mnohé moudré a dobré dílo. *Jak málo dokáže zhatit dlouho budovanou pověst a důvěryhodnost člověka*. Jak jedno maličké selhání, omyl, nerozvážnost, neopatrnost či bláhovost (hřích!) dokáže

zmařit dlouho budované dílo či pověst člověka. Jak rychle my lidé zapomeneme na to dobré, co druzí jsou a co vykonali, když se objeví selhání. Jaký nepoměr je mezi obrovským pozitivním úsilím a drobností, která ho dokáže poslat k ledu. *Jak nemilosrdní, nespravedliví a zákoničtí dokážeme být.* Často si potřebujeme opakovat slova Pána Ježíše farizeům: „*Kdo je z vás bez viny, házej kamením!*“.

(2) Metafora – pohled na sebe

K druhým dokážeme být nespravedliví (když jim vyčítáme maličkosti) - v tom je jedno veliké úskalí našich vztahů. *Sami bychom měli dávat pozor na sebe*, protože nejenže máme sklony být k sobě sama shovívavější, ale dokonce již někdy dopředu počítáme s tím, že přece malý hříšek - malá pošetilost - ještě nic neznamená! Velká osobní selhání začínají drobnými ústupky, drobnou pošetilostí - nasloucháním drobné mouše smrti, která začne do našeho ucha šeptat, že to s hříchem Pán Bůh nemyslí tak vážně, jak to říká. Malá věc dokáže přinést zkázu velkého díla.

3. Moudrost a opatrnost vychází ze srdce, které je na správném místě

Je tedy potřeba *usilovat v životě o opatrnost* (žít opatrně) a *moudrost*. A v čem je rozdíl mezi moudrostí a pomateností, pošetilostí - hloupostí? Kazatel to tentokrát docela přesně identifikuje: *moudrý má srdce po pravé ruce* (na pravém místě), *hlupák po levé ruce* (na levém místě).

(3) Metafora umístění rdce

Kazatel přitom počítá s tím, že jeho posluchači rozluští obraz - metaforu - srdce po pravé či levé ruce. I my známe a používáme výrok, že na něco jsme „leví“, že na něco prostě nemáme schopnosti, síly a buňky. Protože jsme leví, ledacos se nepovede. Naopak pravá strana je obrazem moci, síly a schopnosti - dokončeného a zdařeného díla.

(4) Odpovědnost za pomatenost či moudrost – můžeme za to, kde je naše srdce

Pro biblického autora *srdce na pravé či levé straně* odkazuje k obecné *odpovědnosti člověka*. Naše „levost“ není něčím, co jsme pouze zdědili, a tedy to není naše chyba a je nutno se s tím smířit, případně to tolerovat. Pomatenost a moudrost (pravost a levost srdce) je pro Kazatele záležitostí

lidské odpovědnosti - můžeme za to, jestli jsem anebo nejsme pomatení! Jsme odpovědní za svou moudrost i pošetilost. Je to proto, že obojí vychází z postavení (nastavení) srdce člověka. A to je v naší moci, to je naše odpovědnost. K čemu a kam ho přiložíme, a k čemu ho otočíme zády?

A není to jenom - či dokonce předně - otázka citu (jak bychom dnes mysleli). Je to především otázka morální. Je to *otázka vztahů a morálky*, otázka, která nerozlučně *souvisí s hledáním pravdy a poznáním pravdy* pro život. *Srdce je obrazem centra života*, v němž se odehrává na hledání poznání, moudrosti a pravdy, je to místo, kde se rozvažuje a zvažuje, co podle poznání pravdy vykonat.

Jak důležité je, *kde* je srdce člověka, *kde* hledá, jak rozvažuje a jak potom jedná. Záleží na tom, jestli se hledání a poznávání děje na správném - pravém místě. Buď se obrací ke svému Stvořiteli, který je vždy po pravici (rozumějte ne nutně politicky :-), anebo se obrací k levici. Táhne-li ho to k levici, tam Bůh není, tam jsou jiné skutečnosti, jiné volby a jiné zásady (jiné pravdy much smrti, které našeptávají člověku nevěru k Bohu). *Pro Kazatele znamená výrok „mít srdce po pravici“ obracet se k Bohu, počítat s ním, hledat ho - nejlépe hned zrána namísto hodování*. Moudrý je ten, kdo hledá Boha a žije podle jeho moudrosti, pošetilec (pomatenec, hlupák - ne intelektuálně, nýbrž morálně) je ten, kdo se obrací k Bohu po pravici zády a vše, co má k dispozici je po levici. *V tom je tajemství života moudrosti a opatrnosti - v srdci, které je na správném místě, tj. u Boha*. Mít srdce na pravém místě, to je to důležité pro život, v němž máme čelit oněm frustrujícím maličkostem a neschopnostem, které maří naše dílo.

4. Adam a Kristus

Rád bych nyní postavil Kazatelovo slovo o drobnostech, které dokážou zmařit velké a dobré dílo, *a slovo o důležitosti správného umístění srdce* ještě *do širšího kontextu*, který zpracování apoštol Pavel tak, jak jsme to slyšeli v dnešním prvním čtení. Dost to připomíná Kazatelovo slovo o drobných mouchách smrti, které znehodnotily kýbl vonné masti. *Apoštol Pavel do jisté míry dává odpověď na otázku proč je svět takový*, jak ho popisuje Kazatel (a jak ho vnímáme tak my). Nadto ovšem dovádí náznaky Kazatele o tom, co to znamená mít

srdce na pravém místě, ještě mnohem dál. Mluví o Pánu Ježíši a mluví o Adamovi (prvním člověku):

Ř 5,15-16 Proviněním toho jediného, totiž Adama, mnozí propadli smrti (jejich život přestal vonět a spěl k smrti); oč spíše zahrнула mnohé Boží milost, milost darovaná u jediném člověku, Ježíši Kristu. 16 A s darem milosti tomu není jako s následky toho, že jeden zhřešil. Soud nad jedním proviněním vedl k odsouzení, kdežto milost po mnohých proviněních vede k ospravedlnění.

Jediným proviněním vešla do celého světa a dějin lidstva porušenost, jediným proviněním se vlády zmocnila smrt. Kazatelovým obrazem řečeno *do vonné masti mastičkáře spadla moucha, která nakazila čelo masti*. A od té doby je život zápasem mezi smrtí a životem podobně jako moucha smrti (či mrtvá moucha) kazí vonný olej, který byl ovšem používán k balzamování, tedy k zabránění rozkladu, který přináší smrt.

Adamův příběh ukazuje, *jak a kudy přichází do života pomatenost* (hloupost), která vede nakonec k smrti. *Malá bzučící moucha smrti* – tehdy v podobě hada – *našeptala Adamovi do levého ucha nedůvěru* vůči Stvořiteli po pravici; zmátla ho, až ho docela pomátla. Adamovo srdce se najednou z pochopitelných, a přece i dosti nepochopitelných důvodů obrátilo na levici. Malé kousnutí přineslo obrovské důsledky. Malá nevěra Hospodinovu Slovu přinesla smrtelnou infekci. => Příběh Adamova hříchu ukazuje na to, jak se i do našeho života dostává pomatenost – a jsme za ni odpovědní! Žijeme ve světě Adamovy nevěry – hříchu, opakujeme Adamův hřích.

Pak ale apoštol Pavel přináší *slovo evangelia*, slovo o Bohu, který jde vstříc pomateným, aby je vytáhnul z procesů smrti, dovedl je k moudrosti, a tedy životu (všemu, co podporuje život na této zemi i na věčnosti). Přišel Boží Syn Pán Ježíš, a tak, jako proviněním jednoho propadli všichni smrti, tak milostí jednoho docházejí mnozí ospravedlnění. Pán Ježíš přišel, aby zvrátil jinak nezvratitelný stav „mastičkářovy masti“, v níž plave smrtonosná moucha. Do páchnoucího či všelijak podivně vonícího života vnáší novou vůni, vůni, která je vůní života, vůni, která má moc eliminovat smrt.

18 A tak tedy: Jako jediné provinění přineslo odsouzení všem, tak i jediný čin spravedlnosti přinesl všem ospravedlnění a život. 19 Jako se neposlušností jednoho

člověka mnozí stali hříšníky, tak zase poslušností jednoho jediného mnozí se stanou spravedlivými.

Zvláštním způsobem se rozhodl nebeský Otec zvrátit smrtelnou pomatenost lidského srdce: životem, obětí a vzkříšením svého Syna. Svým Synem – jeho činy, slovem a obětí si touží získat naši lidskou víru, touží obrátit srdce na pravou stranu. Na tu, která hledá Boha, na tu, která žije s Bohem.

5. Závěr

Život se z pohledu starozákonního Kazatele může jevit dodnes stejně. Setkáváme se s podobnými či dokonce stejnými symptomy života, ať to jsou nehody, neštěstí anebo pomatenost a pošetilost. Dodnes maličkosti ničí dobré dílo.

A přece jsou podmínky našeho života jiné, než v době Kazatelově. Smíme objeovat „novou vůni života uprostřed kazící se masti“. Je to vůně Kristova, je to vůně jeho následovníků, kteří své srdce obrátili na pravou stranu! Mnohé z Kazatelových životních moudrostí zůstávají – jsou dokonce zvýrazněny (Např. Opatrnost při práci). V Pánu Ježíši Kristu se nám ovšem otvírá ještě jiná životní moudrost – je to moudrost, k níž otvírá cestu ospravedlnění od hříchů obětí Pána Ježíše; je to moudrost, která prýští z hlubokého sjednocení s Kristem a jeho tělem, tj. církví.

Pozvání a povzbuzení k životu se srdcem na pravém místě (v Kristu): to je z Boží milosti naše možnost, a zároveň je to pro Boží milost naše odpovědnost.

Kde je naše srdce? Kam je nakloněno? Je cele při Hospodinu? Jaké mouchy nám šeptají do ucha lákavá, ale matoucí a smrtelná slova? Pán Ježíš jednou pověděl svým učedníkům: *„Slova, která jsem k vám (já) mluvil, jsou Duch a jsou život.“*

